

Risicovolle en voorbehouden handelingen, regeling voor MBO-V en HBO-V studenten (Versie 4)

Doel

Deze regeling is bestemd voor studenten van de opleiding verpleegkunde MBO-V en HBO-V en betreft een aanvulling op het document Wet BIG: regeling risicovolle en voorbehouden handelingen algemeen deel.

Inhoud

1. Inleiding

Het Erasmus MC stelt zich ten doel professionele vakbekwame verpleegkundigen op te leiden. Binnen de vaardigheden leerlijn nemen de verpleegtechnische handelingen een prominente plaats in.

Het Erasmus MC is van mening dat vakbekwame verpleegkundigen alle handelingen bekwaam, zorgvuldig en methodisch kunnen uitvoeren, zonder onderscheid te maken tussen bijvoorbeeld het wassen van een zorgvrager op bed en het toedienen van een intramusculaire injectie. Uiteraard is het zo dat de ene handeling "risicovoller" is dan de andere. Hierin heeft de wetgever ook voorzien. In de Wet BIG (Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg) wordt beschreven door de wetgever "hoe het zit met de (technische) handelingen". Tijdens de opleiding tot HBO- en MBO verpleegkundige wordt aandacht besteed aan de Wet BIG.

De Commissie Machtigingszaken Erasmus MC heeft de Regeling Voorbehouden en Risicovolle Handelingen Erasmus MC opgesteld ([BIG: regeling risicovolle en voorbehouden handelingen](#)). Dit document is een aanvulling op deze regeling. Als student-verpleegkunde zorg je ervoor dat je op de hoogte bent van beide documenten en de Wet BIG voor je, welke handeling dan ook, gaat uitvoeren.

2. Voorbehouden en risicovolle handelingen

Binnen het Erasmus MC wordt onderscheid gemaakt tussen voorbehouden- en risicovolle handelingen. Het onderscheid is niet direct herkenbaar in de lijst maar je dient ze wel te kennen. Voorbehouden handelingen zijn als zodanig aangemerkt in de Wet BIG. Deze handelingen houden, indien ondeskundig toegepast een aanmerkelijk risico in voor de patiënt. Risicovolle handelingen zijn handelingen, niet aangemerkt als voorbehouden in de Wet BIG. In het Erasmus MC geldt voor risicovolle handelingen dezelfde regels en voorwaarden als voor de voorbehouden handelingen.

3. Medische Hulpmiddelen

Het Erasmus MC verwacht van alle zorgverleners dat zij bekwaam zijn in de handelingen die zij uitvoeren en de medische hulpmiddelen die zij hanteren. In het Convenant Medische Technologie is bepaald dat voor het toepassen van medische hulpmiddelen elke gebruiker moet kunnen aantonen dat hij/zij bevoegd en bekwaam is voor het gebruik. Daarom moet iedere zorgverlener die werkt met een bepaald hulpmiddel zoals infuuspompen aantoonbaar bekwaam zijn.

De toetsing van medische hulpmiddelen wordt meegenomen in de toetsing van de verpleegtechnische- en voorbehouden handelingen.

4. Bevoegdheidsregeling

Zie voor een uitgebreide beschrijving van de bevoegdheidsregeling punt 2.1 van de Regeling Voorbehouden Handelingen Erasmus MC door niet zelfstandige beroepsbeoefenaren binnen het Erasmus MC.

4.1 Functionele zelfstandigheid

Verpleegkundigen die geregistreerd zijn in het BIG-register komen in aanmerking voor de regeling van functionele zelfstandigheid. Deze regeling houdt in dat zij in opdracht van een arts, tandarts of verloskundige zelfstandig bepaalde voorbehouden handelingen mogen uitvoeren zonder dat de opdrachtgever de mogelijkheid van toezicht en

tussenkomst garandeert. HBO-V en MBO-V studenten zijn nog geen verpleegkundigen en staan niet als zodanig ingeschreven in het BIG register en beschikken niet over deze functionele zelfstandigheid.

4.2 Student verpleegkundige

Zolang je student bent voer je Risicovolle – en voorbehouden handelingen altijd uit onder toezicht/tussenkomst van een bekwaam en BIG geregistreerde verpleegkundige. In leersituaties tijdens de stage in de praktijk is de Wet Big ook van toepassing. Indien je als student verpleegkunde nog niet bekwaam bent of je jezelf wel bekwaam acht maar dit nog niet hebt kunnen aantonen, kun je worden begeleid naar het wel bekwaam c.q. bevoegd worden.

Om de risicovolle- en voorbehouden handelingen aan te leren in de praktijk moet je als student verpleegkunde:

- de vereiste theorie op school hebben gehad;
- de handeling technisch goed kunnen verrichten;
- op de hoogte zijn van het desbetreffende protocol van de handeling;
- de consequenties kennen van de handeling;
- eventuele complicaties kunnen overzien en hierbij slagvaardig kunnen optreden.

5. Aanleren en toetsing

Bij het aanleren en het uitvoeren van een handeling is het protocol van het Erasmus MC/afdeling leidend. Je toont als student-verpleegkunde aan dat je beschikt over de theoretische kennis en inzichten. De vereiste theorie- en vaardigheidslessen worden in het 1e en 2e leerjaar binnen de onderwijsinstelling gevolgd. Je kan op verschillende manieren de kennis en inzichten tot je nemen. Zie illustratie.

Advies route toetsing voorbehouden handelingen student verpleegkundigen

Startdocument, POP/PAP

Je legt in het startdocument of POP/PAP vast welke handelingen je wilt leren en aantonen tijdens de stage. Je gebruikt hiervoor het leerplaatsprofiel van de stage verlenende afdeling.

Een MBO-V student moet gedurende de opleiding minimaal 50% van de handelingen behalen in de praktijk om in aanmerking te komen voor een diploma. Aan het einde van de opleiding mag de MBO-V student de handelingen die niet zijn voorgekomen in de praktijk op school laten toetsen. Hiervoor moet je een aanvraag doen bij de Examencommissie.

Een HBO-V student zal de meest voorkomende handelingen van een afdeling moeten aantonen voor het behalen van competenties. Je neemt de voorbehouden en verpleegtechnische handelingen op in het startdocument. Handelingen die opgenomen zijn in het startdocument of POP/PAP en aan het einde van de stage niet zijn behaald door b.v. een onvoldoende leerhouding kunnen gevolgen hebben voor de stagebeoordeling.

Het is daarom belangrijk dat de studenten de handelingen tijdens de stage kunnen aanleren en de afdeling hierin faciliteert.

Leerplaatsprofiel

De praktijkbegeleider draagt er zorg voor dat in het leerplaatsprofiel de meest voorkomende voorbehouden en verpleegtechnische handelingen zijn opgenomen. Daarnaast worden in de literatuurlijst de relevante e-learningmodules, websites, (studie)boeken etc. vermeld zodat de student gericht op zoek kan naar theoretische kennis.

Eduplaza

Een e-learning module via Eduplaza is een middel om de theorie aan te leren. Het is geen garantie dat je over de theoretische kennis beschikt als de module is doorlopen en de toets is gemaakt.

De begeleider en de student bespreken samen bij aanvang van de stage de verwachtingen t.a.v. de te volgen e-learningmodules.

Hou er hierbij rekening mee dat:

- het praktijkcurriculum leidend is;
- er geen verplichting maar een advies gegeven wordt t.a.v. de te volgen e-learningmodules;
- de uitslag van de toets in Eduplaza niet voorwaardelijk is voor het aanleren van de handeling;
- een gevolgde e-learning module 3 jaar geldig is, inclusief de gevolgde e-learning van een andere instelling;
- het niet gevolgd hebben van de e-learning modules geen gevolgen heeft voor de beoordeling van de stage.

Het aanleren en het uitvoeren van risicovolle- en voorbehouden handelingen door de student-verpleegkunde vraagt van alle betrokkenen extra zorgvuldigheid. De volgende regels gelden:

- De student-verpleegkunde mag nooit zelfstandig een opdracht voor een voorbehouden handeling van een arts aannemen, de opdracht wordt altijd doorgegeven door een gediplomeerd verpleegkundige.
- De student-verpleegkunde handelt altijd volgens het geldend Erasmus MC protocol.
- De risicovolle- of voorbehouden handeling is zo vaak als nodig onder toezicht van een verpleegkundige uitgevoerd alvorens toetsing plaats vindt. De verpleegkundige maakt gebruik van het daarvoor bestemde feedbackformulier of een formulier verstrekt door de onderwijsinstelling (zie [Begeleiden bij werkplekleren \(askdelphi.com\)](#)).
- De risicovolle- of voorbehouden handeling is getoetst op de afdeling door een daarvoor aangewezen getrainde verpleegkundige.
- Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van het 'toetsbeoordelingsformulier' voor gediplomeerd verpleegkundigen.(zie KMS)
- Bij een voldoende voor de toets in de praktijk wordt er een handtekening geplaatst op de door de onderwijsinstelling aangeleverde documenten. Geldt alleen voor MBO-V studenten.
- Bij een stage op een volgende afdeling toont de student-verpleegkundige opnieuw aan bij de toetser dat hij/zij bekwaam is voor de risicovolle- of voorbehouden handeling uitgevoerd mag worden.
- De risicovolle- of voorbehouden handeling komt regelmatig voor in de te verlenen zorg.
- Er moet toezicht en tussenkomst mogelijk zijn door een bekwaam verpleegkundige.
- De mogelijkheid van toezicht en tussenkomst door een arts moet gegarandeerd zijn.

6. Doorstroom niveau 4 naar 6

HBO-V doorstroom studenten met een MBO-V diploma en BIG registratie vallen buiten deze regeling waar het handelingen betreft die zij volgens de regeling Voorbehouden en Risicovolle Handelingen Erasmus MC in mogen bekwaamen. Voor hen gelden de bepalingen zoals vermeld in de Regeling Voorbehouden Handelingen.

7. Toelichting lijst voorbehouden/risicovolle handelingen

De risicovolle- of voorbehouden handelingen mogen, mits er voldaan wordt aan de voorwaarden beschreven onder bevoegdheid student-verpleegkunde, vanaf het 2e leerjaar worden uitgevoerd. Er dient een duidelijk onderscheid te worden gemaakt tussen het hier bovenstaande uitvoeren en het aanleren. Een handeling aanleren in de praktijk, waarbij altijd sprake is van een onderwijssituatie en de verpleegkundige de volledige verantwoordelijkheid draagt voor de handeling. Alle handelingen worden zowel bij de Hogeschool als het ROC Zadkine aangeleerd in het 1e en begin van het 2e leerjaar.

De risicovolle- en voorbehouden handelingen zijn in schema's (volwassenen en kinderen) weergegeven. Te weten:

1. Niet toegestaan. De handeling mag niet aangeleerd worden door een student verpleegkundige tijdens de basis opleiding verpleegkunde.
2. De handeling mag uitgevoerd worden door de student verpleegkundige wanneer hij/zij de praktijktoets heeft behaald en de opdracht hiertoe krijgt van een verpleegkundige en aan de regels wordt gehouden zoals beschreven onder bevoegdheid student verpleegkundige.

8. Kinderen

Nr.	Niet toegestaan
Ila 1	Inbrengen van een infuus in perifere vene
Ila 2	Verrichten van een venapunctie voor bloedafname
IIlc 4	Inbrengen van een blaaskatheter bij een meisje van (0-16 jaar)
IIlc 5	Inbrengen van een blaaskatheter bij een jongen van (0-16 jaar)

Nr.	Toegestaan in opdracht van gediplomeerd verpleegkundige met garantie van toezicht en tussenkomst door de arts
Ia 2	Subcutaan (ook via insuflon) toedienen van geneesmiddelen
Ia 3	Intramusculair toedienen van geneesmiddelen
Ia 4	Toedienen van geneesmiddelen per infuus (intraveneuze katheter) in perifere vene
Ia 4 b	Toedienen van geneesmiddelen per bolus in perifere vene (pomp of shotje) met bestaande toegangspoort (venflon)
Ia 5	Per infuus in centrale vene *
Ia 10	Toedienen van geneesmiddelen via een spray in de keel
Ia 11	Toedienen van zuurstoftherapie via neussonde/masker*
Ila 3	Verrichten van een vingerprik voor bloedafname
Ila 4	Verrichten van een hielprik bij neonaten voor bloedafname
Ilb 3	Toedienen van kort houdbaar bloed en bloedproducten
IIla 1	Inbrengen van een katheter t.b.v. het uitzuigen mond/neus/keelholte
IIla 2	Inbrengen van een katheter t.b.v. het uitzuigen van een tube/tracheacanule
IIlb 1	Inbrengen van een duodenumsonde via neus/mond/keelholte bij een niet-comateuze patiënt
IIlb 2	Inbrengen van een maagsonde via neus/mond/keelholte bij een niet comateuze patiënt
IIlb 7	Inbrengen van een canule in het rectum
IV 2	Schoonmaken en bevochtigen van een tracheacanule (tracheacanule in situ, bij verwijderen binnencanule)
	2) Toedienen van zuurstof

9. Volwassenen

Nr.	Toegestaan in opdracht van gediplomeerd verpleegkundige met garantie van toezicht en tussenkomst door de arts
Ia 2	Subcutaan(ook via insuflon) toedienen van geneesmiddelen
Ia 3	Intramusculair toedienen van geneesmiddelen
Ia 4	Toedienen van geneesmiddelen per infuus (intraveneuze katheter) in perifere vene
Ia 4b	Toedienen van geneesmiddelen per bolus in perifere vene (pomp of shotje) met bestaande toegangspoort (venflon)
Ia 5	Per infuus in centrale vene *
Ia 10	Toedienen van geneesmiddelen via een spray in de keel

Ia 11	Toedienen van zuurstoftherapie via neussonde/masker*
Ib 1	Aanprikken van een totaal veneus implanteerbaar systeem*
Ila 1	Inbrengen van een perifeer infuus
Ila 2	Verrichten van een venapunctie voor bloedafname
Ila 3	Verrichten van een vingerprik voor bloedafname
Ilb 1b	Observeren en verzorgen externe liquordrainagesysteem*
Ilb 3	Toedienen van kort houdbaar bloed en bloedproducten
Ilb 5	Bloedafname via de centraal veneuze katheter met of zonder bionecteur*
Ilb 5 a	Verzorgen centraal veneuze catheter*
IIla 1	Inbrengen van een katheter t.b.v. het uitzuigen mond/neus/keelholte
IIla 2	Inbrengen van een katheter t.b.v. het uitzuigen van een tube/tracheacanule
IIlb 1	Inbrengen van een duodenumsonde via neus/mond/keelholte bij een niet-comateuze patiënt
IIlb 2	Inbrengen van een maagsonde via neus/mond/keelholte bij een niet comateuze patiënt
IIlb 7	Inbrengen van een canule in het rectum
IIlc 1	Inbrengen van een blaaskatheter vrouw ouder dan 16 jaar
IIlc 2	Inbrengen van een blaaskatheter man ouder dan 16 jaar (niet bij obstructieve urologische aandoening)
IIle 1	Verwijderen van een niet geïmplanteerde centraal veneuze katheter (ongetunneld)*
IIle 10	Verwijderen van een wondrain (niet orgaan liggend)
IIle 10a	Wondrain: verwisselen vacuüm drainage*
IIlg 3	Verzorging thoraxdrainage
IIlg 5	Toedienen sondevoeding
IV 1	Schoonmaken en bevochtigen tracheacanule bij tracheatomie (tracheacanule in situ bij verwijderen binnencanule)*
VIIIk 2	Toepassen vrijheid beperkende interventies
	Toedienen van zuurstof

10. Acute zorg

Nr.	Toegestaan in opdracht van gediplomeerd verpleegkundige met garantie van toezicht en tussenkomst door de arts
Ia 6	Toedienen geneesmiddelen via een epidurale catheter/continu (spuitenpomp)*
Ilb 4	Bloedafname middels een arteriële lijn*
IIlg 2	Verzorgen epiduraal/intrathecaal catheter*

- De risicovolle handelingen met een * mogen in overleg met de praktijkbegeleider worden aangeleerd en uitgevoerd mits:
 - de theorie is gevolgd bij Erasmus MC Academie of de e-learning in EDUPLAZA is gevolgd;
 - vaardigheidslessen of bedside teaching is gevolgd;
 - toetsing op afdeling heeft plaats gevonden.
- Verpleegtechnische handeling toedienen van zuurstof wordt door Stagebureau verpleegkunde aangemerkt als risicovolle handeling.
- Handelingen onder Acute zorg komen voor bij de Pacu/Recovery en IC's en zijn alleen daar in overleg onder toezicht aan te leren.

Bijlagen

[BIG: regeling risicovolle en voorbehouden handelingen algemeen deel \(inhoudsopgave/ index\)](#)

Bestemd voor

Erasmus MC

Opgesteld door

Mw. R. Sell-Sintmaartensdijk, Stafadviseur stagebureau verpleegkunde

Beoordelaars

Commissie Machtigingszaken, versie 3 vastgesteld op 08-03-2022.
Vastgesteld door de Raad van Bestuur(versie 1) op 25-02-2011.